

واکاوی تأثیر رسانه های اجتماعی در استحکام و تزلزل خانواده

چکیده

در عصر حاضر که فناوری و رسانه های اجتماعی بخش جدایی ناپذیر زندگی انسان ها شده اند، بررسی تأثیر آنها بر جنبه های مختلف زندگی، از جمله روابط خانوادگی، امری ضروری است. رسانه های اجتماعی پلتفرم هایی هستند که افراد را قادر می سازند تا با دیگران ارتباط برقرار کرده، افکار و ایده های خود را به اشتراک بگذارند، و جامعه ای مجازی را شکل دهند. توسعه وسایل ارتباطات جمعی، به ویژه گسترش شبکه های ماهواره ای، اگرچه به لحاظ اطلاع رسانی برای جامعه ی بشری مفید است، اما به علت دسترسی آسان و صادر کردن فرهنگ های گوناگون و محتوای بی قید و بند و بدون حد و مرز برنامه های آن، در دهه های اخیر، بسیاری از روابط خانوادگی و اجتماعی را در جوامع مختلف دگرگون کرده است این مقاله به واکاوی تأثیر رسانه های اجتماعی بر روابط خانوادگی می پردازد و چگونگی اثرگذاری آنها بر استحکام و تزلزل خانواده را بررسی می کند.

کلید واژه: رسانه اجتماعی، خانواده، انسجام، تزلزل

مقدمه

اولین و مهمترین محیطی که برای یک انسان نقش سازندگی دارد، خانواده است. خانواده، سنگ بنای جامعه بزرگ انسانی است و در استحکام روابط اجتماعی و رشد تک تک افراد جامعه نقش چشمگیری دارد. لذا استحکام و سلامت آن، زمینه ساز سلامت و سعادت عمومی جامعه است. اما این نهاد مقدس نیز ممکن است دچار آسیبهایی شود که منجر به خدشه دار شدن روابط سالم اعضای خانواده با یکدیگر شود. و رسانه یکی از آن موارد است. تلویزیون، سینما، اینترنت، ماهواره و گوشی های همراه از مهم ترین رسانه های تصویری هستند که تأثیر فراوانی بر سبک زندگی افراد دارند. رسانه تا حدود زیادی در شکل گیری نظام فکری افراد مؤثر است و در نهایت، این نظام فکری است که پایه های سبک زندگی را مشخص می کند. امروزه هر چه رسانه ها قدرتمندتر می شوند تأثیر مستقیم تری بر روی زندگی افراد می گذارند و رسانه ها موقعیت یک نهاد اجتماعی مهم را کسب کرده اند و روز به روز بیش تر مسائل زندگی عموم مردم در عرصه رسانه ها متجلی می شود. لذا با توجه به این که رسانه یکی از عوامل مهم و تأثیر گذار در شکل گیری عقاید و باورها و دگرگون کردن عادات زندگی است، این سوال مطرح میشود که نقش رسانه ها در استحکام و یا تزلزل بنیان خانواده چیست؟ رسانه بعنوان یک ابزار قدرتمند و پیچیده در عصر حاضر که توانایی همه نوع کار فکری فرهنگی و سیاسی و اقتصادی را داراست، بطور خیلی زیرکانه در سمتی از دنیا و البته بطور ناشیانه ای در سمتی دیگر از دنیا، حتی در دستان ظریف و ناتوان کودکان و نوجوانان نیز جا خشک کرده و توانسته انس و الفتی وصف ناپذیر و دست نیافتنی با آنها برقرار نماید. در این موقعیت که رسانه با تمام ابعاد وسیع ماهواره ای، تلویزیونی، نرم افزاری و اینترنتی خود تمام افکار و اندیشه ها و احساسات مخاطبین جهانی اش را در نور دیده است،

ضروری ترین و حداقل ترین کاری که در محدوده خانواده های خود می بایست به انجام آن اهتمام بورزیم، آشنایی با تاثیراتی است که روزانه و ساعتی و لحظه ای فرزندانمان را درگیر کرده و بنوعی عنان تربیت و رشد آنها را از دستان پدر و مادر ربوده است.

پیشینه پژوهش

افروغ ۱۳۹۹ در مقاله ای با عنوان "تأثیر رژیم مصرف رسانه ای بر انسجام خانواده" بیان کردند: با پیشرفتهای سریع تکنولوژیهای اطلاعاتی و ارتباطی و نقش روزافزون آنها در زندگی بشر، جایگاه تربیتی خانواده در پرورش نسلهای آینده کمرنگ شده و وسایل ارتباط جمعی در این زمینه نقش پر رنگتری ایفا میکنند، در این مقاله، با استفاده از نظریه سواد رسانه ای، مفهوم دروازه بانی خبر، نظریه وابستگی مخاطبان

و همچنین با بررسی مقالات و تحقیقات پیشین در زمینه رسانه و خانواده به بررسی تأثیر رژیم مصرف رسانه ای بر انسجام خانواده پرداخته است.

عنوان کردند: افزایش بازنمایی آسیب شناسانه رسانه های نوین در مطالعات خانواده « جنادله ، رهنما ۱۳۹۷ » در مقاله ای با عنوان مصرف رسانه های نوین توجه پژوهشگران در خصوص رابطه این فناوری ها با ابعاد مختلف زندگی روزمره را به خود جلب کرده است. در این میان دیدگاههای متضادی در خصوص دلالت های فناوریهای نوین رسانه ای در ارتباط با خانواده ها مطرح شده است. در جامعه ما نیز مصرف رو به رشد رسانه های نوین زمینه ساز مطالعات قابل توجهی در خصوص تأثیر این رسانه ها بر خانواده ها شده است این مقاله دیدگاههای مختلف مربوط به تأثیر رسانه های نوین بر خانواده را ذیل سه رویکرد آسیب شناختی؛ تأثیرات ایجابی و پیچیدگی تأثیرات بررسی کردند.

پروین، خلیل زاده ، مرندي ۱۳۹۴ در مقاله ای با عنوان "بررسی فرهنگی حقوقی زیانهای معنوی ناشی از رسانه ها بر نهاد خانواده" بیان داشتند: خانواده به عنوانی که نهاد اجتماعی در برابر سایر پدیده های اجتماعی از جمله رسانه از حقوقی برخوردار است. تبیین کامل این حقوق در برابر رسانه و تعیین کردن مواردی که رسانه ها این حقوق را نادیده میگیرند و منجر به ورود ضرر معنوی به نهاد خانواده و اعضای آن میشوند ضروری به نظر میرسد در این پژوهش زیانهای معنوی ناشی از رسانه ها بر نهاد خانواده و اعضای آن بررسی و تحلیل شده نویسنده معتقد است این پژوهش مقدمه ای است برای اینکه در آینده با طراحی رژیم جبران خسارات معنوی ناشی از رسانه ها در نظام حقوقی ایران، قاضیان عادل بتوانند در پرونده های حقوقی رسانه ای با اثبات استقرار ارکان سببیت به لزوم جبران آن حکم کنند و هیچ ضرر معنوی رسانه ای بدون جبران باقی نماند.

۱- مفهوم شناسی

قبل از ورود به بحث لازم است بعضی از مفاهیم کلیدی تعریف شود.

۱-۱ خانواده

خانواده به مفهوم محدود آن عبارتست از یک واحد اجتماعی، ناشی از ازدواج یک زن و یک مرد که فرزندان پدید آمده از آنها آن را تکمیل می کنند. تعریف دیگری خانواده را شامل مجموعه ای از افراد می داند که با هدف و منافع مشترک زیر سقفی گرد هم می آیند.

اسلام خانواده را گروهی متشکل از افراد، دارای شخصیت مدنی، حقوقی و معنوی معرفی می کند که هسته اولیه آن را ازدواج مشروع زن و مردی تشکیل می دهد و نکاح عقدی است که براساس آن رابطه زوجیت بین زن و مرد برقرار شده و در پس آن طرفین دارای وظایف و حقوق جدید می شوند. ارتباط خویشاوندی در سایه نکاح پدید می آید؛ اعضای آن دارای روابط قانونی، اخلاقی و عاطفی می گردند.

اساس تشکیل خانواده این است که زن و مردی می کوشند اراده خود را بر تأسیس آن و قبول تکالیفی که شرع برای آنها معین کرده است محقق گردانند. بر این اساس خانواده یک تأسیس حقوقی به حساب خواهد آمد که اعضای آن با رشته خونی با هم پیوند پیدا می کنند.

جامعه شناسان خانواده را یک پدیده تاریخی می دانند که از اجتماع کلی جدا نیست. واحدی است اجتماعی که در عین حال خصایص یک نهاد و یک گروه را واجد است. بر این اساس در عین مطالعه کلی خانواده باید به چشم یک نهاد و یک گروه ارادی نخستین رهبری و عضویت نگریسته شود. (رودگر، ۱۴۰۱،

[/https://eghtesadejavannnews.ir](https://eghtesadejavannnews.ir)

۱-۲ رسانه اجتماعی

رسانه های اجتماعی عنوانی است که در سالهای اخیر به مجموعه سایتها و ابزارهایی اطلاق می شود که در فضای ایجاد شده به وسیله رسانه های نوین از قبیل اینترنت و تلفنهای همراه متولد شده و رشد پیدا کرده اند در واقع رسانه های اجتماعی توصیف ابزارهای آنلاین هستند که مردم از آن برای اشتراک، محتوا، پروفایلها، نظرات دیدگاهها تجربیات و افکار استفاده می کنند. این ابزارها شامل، وبلاگها شبکه های اجتماعی مجازی مانند فیس بوک و توئیتر، شبکه های اجتماعی تلفن همراه همچون، وایبر، تانگو واتساپ پادکست ها فروم ها و غیره هستند؛ بنابراین رسانه های اجتماعی تسهیل کننده گفتگوها و کنش های متقابل آنلاین بین گروههایی از افراد هستند. به هر حال هیچ تعریف جهانی جامع و شناخته شده ای برای رسانه های اجتماعی مانند سایر تعاریف حوزه ارتباطات وجود ندارد بریان سولیس در تعریف رسانه های اجتماعی میگوید: «رسانه های اجتماعی از محتوای دموکراتیک تشکیل شده و درک درستی از روند نقش مردم دارند؛ زیرا نقش آنها تنها انتشار اطلاعات نیست؛ بلکه اطلاعات را تولید و برای دیگران به اشتراک می گذارند.» (رسول زاده، عدلی پور، ۱۳۹۴، ص ۸)

۲- تأثیرات مثبت رسانه بر خانواده

۲- ابرقراری ارتباط سریع و آسان

رسانه‌های اجتماعی با فراهم آوردن بستری برای ارتباط سریع و آسان، باعث افزایش ارتباط بین اعضای خانواده شده‌اند. افراد می‌توانند از طریق پیام رسان‌ها مانند ایتا، سروش، اینستاگرام، واتساپ و غیره به راحتی با یکدیگر در ارتباط باشند، تجربیات خود را به اشتراک بگذارند و حتی با خانواده‌های دور در ارتباط باقی بمانند. این ارتباط مداوم می‌تواند حس تعلق و صمیمیت را در خانواده تقویت کند. یکی از جنبه‌های مثبت رسانه‌های اجتماعی، توانایی آنها در ایجاد و حفظ ارتباط بین اعضای خانواده است که در مکان‌های مختلف زندگی می‌کنند. برای مثال، خانواده‌هایی که به دلیل مهاجرت یا کار در مکان‌های مختلف زندگی می‌کنند، می‌توانند از طریق رسانه‌های اجتماعی به راحتی با یکدیگر در ارتباط باشند و فاصله جغرافیایی را بی‌اثر کنند. این ارتباط مداوم می‌تواند به استحکام پیوند خانوادگی کمک کند. با این وجود، رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به عنوان ابزاری قدرتمند برای تقویت روابط خانوادگی مورد استفاده قرار گیرند. برای مثال، خانواده‌ها می‌توانند از رسانه‌های اجتماعی برای برنامه‌ریزی فعالیت‌های مشترک، به اشتراک‌گذاری خاطرات و تجربیات، و ایجاد سنت‌های خانوادگی جدید استفاده کنند. این امر می‌تواند حس همدلی و صمیمیت را در خانواده افزایش دهد.

۲-۲ دانش افزایی

علاوه بر ارتباط با اعضای خانواده، رسانه‌های اجتماعی می‌توانند به عنوان منبعی برای کسب اطلاعات و آموزش در زمینه روابط خانوادگی عمل کنند. بسیاری از کارشناسان و متخصصان خانواده، از پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی برای به اشتراک‌گذاری توصیه‌ها و راهنمایی‌های خود استفاده می‌کنند. والدین می‌توانند با دنبال کردن این افراد یا گروه‌ها، دانش خود را در زمینه فرزندپروری، ارتباط مؤثر و مدیریت تعارضات خانوادگی بهبود بخشند. شکی نیست که اینترنت با ظرفیت‌های موجود در آن، با کنار گذاشتن محدودیت‌های زمانی و مکانی و با امکان استفاده از تمام قالب‌های سمعی و بصری موجود، می‌تواند نظام یادگیری را متحول سازد. قرار گرفتن در معرض اشکال مختلف رسانه منجر به افزایش آگاهی درباره اتفاقاتی که در جهان اتفاق می‌افتد می‌شود. روزنامه‌ها، پورتال‌های وب و برنامه‌های تلفن همراه همراه منجر به گسترش سریع اطلاعات می‌شود. به لطف رسانه جدیدترین اطلاعات در هر حوزه‌ای چه تفریح و سرگرمی باشد، چه ورزش باشد، چه سیاست باشد و چه هر حوزه دیگر به سرعت گسترش پیدا می‌کند. رسانه باعث می‌شود نه تنها از تغییرات اجتماعی یا سیاسی در کشور خود بلکه از تغییرات کل جهان آگاه شویم. تغییرات اقتصادی، انتظار افزایش یا کاهش قیمت کالاها، پیش‌بینی‌ها درباره رشد یا کاهش اشتغال، مطالعات آماری در حوزه‌های مختلف، پیش‌بینی افزایش یا کاهش دما و غیره در رسانه اخبار گزارش داده می‌شود. در مورد بیماری‌های

۳-۳- تزلزل در روابط و مناسبات اعضای خانواده

خانواده کانونی به هم پیوسته از اعضاست که هریک نقش‌های خاصی را به عهده دارند و در شبکه‌ای به هم پیوسته از این نقش‌ها، با یکدیگر مناسبات و روابط خاص دارند. به نحوی که با گسستن این پیوندها و ارتباطات، خانواده‌ی متزلزل می‌شود و یا از هم فرومی‌پاشد. به همین دلیل، حفظ روابط و تقویت کانون خانواده از بنیادی‌ترین مسائل برای این نهاد اجتماعی محسوب می‌شود. در درون این روابط است که نقش‌های اجتماعی و خانوادگی به فرزندان آموخته می‌شود و فرایند جامعه‌پذیری به مرور در درون خانواده و با پذیرفتن این نقش‌های اولیه شکل می‌گیرد. اما امروزه استفاده‌ی بیش از حد افراد خانواده از اینترنت، تضعیف ارتباطات و مناسبات افراد در درون خانواده را در پی داشته است. چنان که «برخی جامعه‌شناسان بیم آن دارند که گسترش فناوری اینترنت به انزوا و انفراد اجتماعی روزافزون منجر بشود. بنا بر استدلال آنان، یکی از آثار و عواقب دسترسی فزاینده به اینترنت در خانوارها این است که مردم اوقات مفید خود را کمتر با خانواده و دوستان می‌گذرانند. در واقع آنچه موجب تفرد افراد می‌شود، شکل‌گیری نوعی از روابط متفاوت از فضای واقعی میان کاربران است که آنان را به روابط اینترنتی وابسته می‌کند. در نتیجه‌ی این امر، روابط فرد با دیگران در فضای واقعی کاهش می‌یابد، زیرا او در فضای مجازی با نوعی از فرهنگ اینترنتی جامعه‌پذیر شده است که برای سایرین در فضای واقعی ناشناخته است. به همین دلیل، افراد از ارتباط مؤثر با اعضای خانواده‌ی خود باز می‌مانند. همچنین این مسئله موجب شده است که امروزه ارتباط میان خانواده‌ها در شبکه‌ی گسترده‌ی خویشاوندی نیز تضعیف شود؛ چراکه در گذشته افراد خانواده‌ی گسترده برای حفظ روابط خویشاوندی، ارتباطات حضوری و دیدوبازدیدهای دسته‌جمعی را حفظ می‌کردند، اما امروزه و با استفاده از شبکه‌ها و نرم‌افزارهای مجازی، روابط خانوادگی با این وسایل و ابزارها انجام شده و از ملاقات و ارتباط حضوری پرهیز می‌شود. در نتیجه، مزایا و فواید مهمی که این نوع رابطه در حل مشکلات خانوادگی و یا انتقال فرهنگ‌ها و سنت‌ها به همراه داشت، به فراموشی سپرده می‌شود. (اخباری، ۱۳۹۵،

<https://rasekhoon.net/article/show/1255938>

۳-۴- برنامه‌های مبتذل و غیر اخلاقی (Sexual)

غریزه جنسی و مسائل مرتبط با آن، یکی از مهم‌ترین مسائلی است که تقریباً همه مکاتب و ادیان به ویژه دین مبین اسلام به شدت بر آن تأکید می‌کنند که باید در پرده شرم و حیا و عفاف قرار گیرد و از دید عموم پنهان نگه داشته شود. آن، مقوله‌ای است که تنها باید در حریم امن خانه‌ها و بین زن و شوهر مطرح باشد و بر پدران و مادران است که در قبال حساسیت‌های فرزندان در زمینه مسائل جنسی، با کمال دقت و ظرافت رفتار کنند و شرایط را برای بی بندوباری آنان فراهم نسازند؛ زیرا درغیراینصورت، خانواده به عنوان مقدس‌ترین نهاد اجتماعی و عامل بقای ملت‌ها و جوامع، دچار تزلزل می‌شود و در نتیجه، سلامت اخلاقی جامعه با

تهدیدهای جدی روبه رو خواهد شد. حال اگر این حرمت‌ها و حریم‌ها شکسته شود و بدتر از آن، در رسانه‌های پرمخاطبی مانند تلویزیون به صراحت و حتی به بدترین شکل ممکن به تصویر درآید، بدیهی است که پیامد آن چیزی جز نابودی و ویرانی اخلاق و خانواده در جامعه نخواهد بود. اینترنت فضایی است که خاستگاه اصلی آن جامعه‌ی مدرن غربی و معیارها و مبانی سکولار و ضددینی آن است. به همین دلیل، به هرآنچه پاسخ‌گوی تمایلات و نیازهای انسان مدرن غربی است و در جامعه‌ی غرب پذیرفته شده است، می‌توان در فضای اینترنت دسترسی داشت؛ چیزی که امروزه دنیای غرب را دچار مشکلات اخلاقی و فرهنگی کرده و اینترنت نیز این مسئله را تشدید نموده است. ازاین‌رو یکی از مهم‌ترین آسیب‌های تهدیدکننده‌ی اینترنت و فضای مجازی برای جامعه و خانواده‌ی ایرانی، نفوذ نابهنجاری‌ها و ضدارزش‌های اخلاقی غرب از طریق استفاده از این فناوری به خانواده و تزلزل بنیان آن است. چراکه خانواده حریمی است که اخلاق و معیارهای ارزشی، محکم‌ترین عامل برای حفظ روابط آن محسوب می‌شود. استفاده‌ی کاربران اینترنت از هرزه‌نگاری‌ها و سایت‌های غیراخلاقی پیامدهای نابهنجاری برای خانواده، از جمله مشکلات زناشویی و اختلافات زوجین و مشکلات جنسی برای فرزندان، در پی دارد.

پستمن بر رویکرد رسانه‌های جمعی در عصر جدید در باب مسائل جنسی به شدت می‌تازد و می‌گوید: لباس، ابزاری برای پوشاندن جایگاهی است که باید در پرده عفاف قرار گیرد و رمز و راز داشته باشد و شرم و حیا را دارای اعتبار سازد. زمانی که ابزار ستر و عفاف را زایل می‌کنیم، با این عمل، اصل مقوله عفت و شرم را بی اعتبار ساخته ایم و این گونه است که رفته رفته زشتی و قباح زنا با محارم و هرزگی و بی بندوباری جنسی و اعمال خشونت آمیز و هم جنس بازی و اختلالات روحی و نداشتن تعادل‌های روانی رنگ می‌بازد و آنچه دیروز زشت و نفرت آور و نکوهیده بود، امروز حداکثر به عنوان یک امر نامتعارف قلمداد می‌شود و همین از دست دادن زشتی هاست که پایه‌های اخلاق و سلامت روانی جامعه را سست و متزلزل می‌سازد. (آقاپور، همان ص ۴۳)

۳-۵- اعتیاد اینترنتی و انزوا طلبی

سرگرمی بیش از حد با فضای مجازی افراد را معتاد به اینترنت کرده و انزوا طلبی و افسردگی آنها را به همراه دارد. وابستگی به فضای مجازی باعث شده تا افراد نتوانند وقت آزاد در روز داشته باشند که در این صورت زندگی عادی آنها مختل خواهد شد. آنها کم کم از اجتماع فاصله می‌گیرند و به سمت گوشه گیری و افسردگی می‌روند. استفاده از اینترنت به دلیل پیشرفت وسایل ارتباطی با آن، همچون تلفن‌های هوشمند، هر روز رو به افزایش است. تا حدی که می‌توان گفت استفاده‌ی بی‌رویه از اینترنت و استفاده‌ی اعتیادگونه از آن از معضلات زندگی‌های امروزی شده است. آنچه کاربر را بیشتر به اینترنت وابسته می‌کند و خطر اعتیاد به اینترنت را افزایش می‌دهد، تشدید واقعیت است. تشدید واقعیت اشاره به اثری دارد که تحت‌تأثیر

خصایص ذاتی فضای مجازی متوجه پدیده‌ها، افراد و تعاملات این فضا می‌شود. در این فضا، حواس انسان به‌شدت درگیر می‌شود؛ به‌طوری‌که انسان خود به بخشی از این فضا تبدیل می‌گردد. اشکال مختلف این استفاده‌ی بی‌رویه را می‌توان به پنج نوع کلی تقسیم نمود: ۱. اعتیاد به موضوعات جنسی که بیشترین تعداد را شامل می‌شود، ۲. اعتیاد به روابط اینترنتی؛ منظور پیدا کردن دوست و پر کردن خلأ در زندگی است، ۳. اعتیاد به روابط اقتصادی؛ منظور تمایل به قمار یا تجارت است، ۴. اعتیاد به جمع‌آوری اطلاعات؛ میل به جمع‌آوری اطلاعات سری و محرمانه و در واقع فضولی و ۵. اعتیاد به خود کامپیوتر؛ میل به بازی‌های کامپیوتری و مشغول بودن با کامپیوتر و بعد تحریک به سمت اینترنت. (سایت راسخون)

۳-۶- رسانه و اخلاق جنسی در خانواده

در کنار تأکیدات دین مبین اسلام بر اهمیت سلامت جنسی در خانواده، امروزه از لحاظ اجتماعی هم، ثابت شده است مهمترین اصول خانواده، اعتماد، وفاداری، اخلاق، ثبات و آرامش است. ولی در حال حاضر، نتیجه اقدامات رسانه‌های غربی باعث عمومی شدن مسائل خصوصی و پرده‌داری و نابودی بنیانهای اخلاقی حریم شکنی و گسیختگی بنیان خانواده میشود. شبکه‌های ماهواره‌ای با پخش فیلمهای جنسی و تصاویر مستهجن، مخاطب را در عرصه خیال به سوی خشونت جنسی، خیانت به خانواده و سردی روابط میکشاند. با ادامه روند فوق، ارزشهای تشکیل دهنده اخلاق جنسی به سرعت دگرگون میشود. به طوری که در کشورهای غربی هم دیده میشود، زندگی خانوادگی به هیچ روی تصویری از هماهنگی و خوشبختی نیست چنین مسائلی حتی در جوامع غربی نیز برعکس القای شبکه‌های ماهواره‌ای، به عنوان ناهنجاری قلمداد میشود. در حال حاضر، با تغییر الگوهای جنسی توسط رسانه‌ها و هجمه‌شان به ارزشهای دینی و سنتی پذیرفته شده در اخلاق جنسی خانواده‌ها، شاهد اضمحلال خانواده‌ها، گسترش خانواده‌های تک نفری و روابط آزاد، بلوغ زودرس کودکان و هرزه‌نگاری کودکان و نوجوانان، بیماریهای روانی و اختلالات جنسی همچون افسردگی و سردمزاجی در روابط جنسی زوجین و بی‌اعتمادی آنها و از بین رفتن آرامش و ثبات روابط و نیز بیماریهای جنسی و جسمانی و بالا رفتن آمار جرائم جنسی همچون خیانت در روابط زناشویی و روابط زناشویی نامشروع و حریم شکنی و افزایش خشونت جنسی هستیم. این در حالی است که در شریعت اسلامی، دستورات و احکام متعددی در رابطه با روابط جنسی وجود دارد که با رعایت آن، سلامت جنسی در خانواده تضمین خواهد شد. (پروین، خلیل زاده، ۱۳۹۴، ص ۱۹)

۳-۷- تغییر سبک زندگی

یکی از مهمترین و بلکه بنیانیترین اهداف تمدن غربی جهانی کردن وبه عبارت مناسبتر، «سبک زندگی غربی» است. رسانه های غربی با ارائه سبک زندگی غربی در مسیر تخریب شیوههای رفتاری-سنتی و دینی کشورها قدم برداشتهاند. رسانه ها نمادهای زندگی را همواره تغییر میدهند یا تفسیر می کنند؛ تا آنجا که فرهنگ جامعه، متشتر از تفکرات و نمادهای تولیدی و نمایش داده شده در رسانهها جمعی است. «مفهوم سبک زندگی میتواند برای تحلیل نقش متقابل، پیچیده و تودرتو میان فرهنگ تولید شده رسانه ها و فرهنگ زندگی روزمره استفاده شود.

رشد و گسترش رسانه های همگانی و به وجود آمدن شبکه های ماهواره ای عاملی مؤثر در شکل گیری و رواج مدرنیته، اندیشه های لیبرال غربی همسو با آن و در نتیجه، سبک زندگی غربی و سکولار بوده است وجود ماهواره در خانه ها و فرایند عادی شدن استفاده از آن، به این معناست که مردم در زندگی روزمره، وجود این پدیده را ضروری و طبیعی فرض می کنند؛ به گونه ای که امروزه شبکه های ماهواره ای بخشی از محیط و زندگی روزمره بیشتر افراد جامعه شده است و مردم وقت زیادی از زندگی خود را صرف استفاده از تلویزیون های ماهواره ای می کنند یکی از اصلی ترین اهداف شبکه های ماهواره ای فروپاشی کانون خانواده است. اگر بخواهیم اندکی جزئی تر سخن بگوییم باید گفت برخی از اهداف اصلی این شبکه ها عبارت اند از:

۱. ایجاد خانواده های بی قید در برابر خانواده های سنتی؛

۲. ترویج و عادی جلوه دادن خیانت زن و شوهر به یکدیگر و بنابراین، تماشای فیلمهای ماهواره ای بیگانه ضمن سست کردن پایه های اصلی خانواده های سنتی در کشورهای اسلامی توانسته است ارزشهای مدرن به سبک (غربی) را در بین خانواده ها تا حد زیادی گسترش دهد.

انقلاب تسخیر ذهن یا نفوذ در فرهنگ جامعه اسلامی یکی دیگر از نقش های مهم رسانه ها، تأثیر در جهان بینی افراد است این ابزار ارتباطی نوین حوادث مختلف را آنطور که خود میخواهند به سمع و نظر مخاطب می رسانند و ذهن و قدرت معنایی او را درباره جهان اطرافش سمت و سو میدهند در جهانی که به طور روزافزون پیچیده تر میشود و در جایی که رخدادهای دوردست، بسیار پر اهمیت می شوند بیشتر ما انسانها برای معنا کردن جهان به رسانه های همگانی متکی شده ایم و این رسانه ها هستند که تعیین می کنند ما به چه چیزی فکر کنیم. (رحمانی، وحید، ۱۳۹۴، ص ۱۱-۱۲)

نتیجه‌گیری:

رسانه‌های اجتماعی تأثیرات پیچیده و دوگانه‌ای بر روابط خانوادگی دارند. آنها می‌توانند هم به استحکام خانواده کمک کنند و هم آن را تضعیف کنند. مدیریت مؤثر این تأثیرات نیازمند آگاهی و درک عمیق از مزایا و معایب رسانه‌های اجتماعی است. خانواده‌ها باید از پتانسیل مثبت رسانه‌های اجتماعی برای بهبود ارتباطات و تقویت پیوندهای خانوادگی استفاده کنند، در حالی که از تأثیرات منفی آن مانند پرت کردن حواس، ایجاد تعارض و نقض حریم خصوصی آگاه باشند. تعادل بین استفاده از رسانه‌های اجتماعی و حفظ تعاملات واقعی خانوادگی کلید حفظ استحکام خانواده در عصر دیجیتال است.

منابع:

۱. آقاپور، علی، ۱۳۸۸، هنجارشکنی در رسانه‌های جمعی، قم، صدا مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۲. رحمانی، غلام عباس، فریدون وحید، رضا اسماعیلی، ۱۳۹۵، بررسی تغییرات فرهنگی ناشی از استفاده از رسانه ماهواره در حوزه ارزش‌های خانواده، دوفصلنامه علمی- پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی دانشکده علوم انسانی و قدرت نرم اسلامی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) سال ششم، شماره ۷
۳. پروین، خیرالله، سید محمد مهدی خلیل زاده، علی اصغر فرج پور اصل مرندی، ۱۳۹۴، بررسی فرهنگی- حقوقی زیانهای معنوی ناشی از رسانهها بر نهاد خانواده، دوفصلنامه علمی- پژوهشی دین و ارتباطات، سال بیستم و دوم، شماره دوم پیاپی ۴۸
۴. شعبانی، حجت، ۱۳۹۲، اثرات مثبت و منفی اینترنت بر سبک زندگی، مجله پرسمان شماره ۱۳۵
۵. رسول زاده اقدم، صمد، میرمحمدتبار سیداحمد، افشار سیمین، عدلی پور صمد، ۱۳۹۴، تحلیل جامعه شناختی پیامدهای رسانه‌های اجتماعی بر ارزش‌های جوانان ایرانی، نشریه راهبرد اجتماعی فرهنگی شماره ۱۷
۶. اخباری، ۱۳۹۵، <https://rasekhoon.net/article/show/1255938>
۷. رودگر، ۱۴۰۱، <https://eghtesadejavannews.ir>